

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Årsskrift 2006

**Roskildeegns
Slægtsforskerforening**

19. årgang

Årsskrift 2006

Roskildeegnens Slægtsforskerforening

19. årgang

Årsskrift 2006

19. årgang

Udgivet af: Roskildeegnens Slægtsforskerforening

Redaktion: Karna Hansen
Henning Kiilerich

på: Forlaget HEROLD
Lindevænget 3
Vellerup
4050 Skibby
Telefon 4636 9090

Copyright © 2006: Forlaget HEROLD
og Roskildeegnens Slægtsforskerforening

1. udgave, 1. oplag

ISBN 87-89165-15-2

ISSN 0904-1427

Enhver form for gengivelse fra dette skrift
må kun ske med angivelse af kilden.

Indhold

Husassistent (tjenestepige) i 1920'erne	5
<i>Kit Bisgård</i>	
Øllet blev hans skæbne.....	14
<i>Martin Bang Dahl</i>	
Hvor heldig kan man være.....	25
<i>Karna Hansen</i>	
Hvad man kan støde på!.....	31
<i>Sonja Salling</i>	
Årsberetning 2005-2006	33
<i>Kit Bisgård</i>	
Bestyrelsen.....	36
Foreningens hjemmeside på Internettet	36

Husassistent (tjenestepige) i 1920'erne

af Kit Bisgård

Min mor, Mette Marie Nielsen, fødtes i 1898. Hendes forældre havde en stor del af deres liv et husmandssted i Mejrup, nu en del af Holstebro. Hun kom ud at tjene som 11-årig og var derefter skiftevis hjemme som pige eller ude i en plads, indtil hun blev gift.

Hun har skrevet sine erindringer, ikke mindst om sine pladser, til Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser, og desuden har jeg mine forældres kærestebreve, som jeg har fået lov til at gøre med, hvad jeg vil. I følgende artikel benytter jeg både uddrag af breve og erindringer. Uddragene i gåseøjne og kursiv er skrevet til min far. Jeg har bibeholdt mors stavemåde og tegnsætning. Mine forældre blev forlovet i 1923. Min far, Peder Kristian Bisgård, læste til cand. polit. i København, men tog hjem til sin fødegård i Mejrup i ferierne, og i den tid veksledes der mange kærestebreve.

(Følgende må have fundet sted i april 1920).

Jeg tog til Holstebro og købte Jyllandsposten for at finde en passende plads. Jeg fandt et par i Vejle, den ene hos en lærer, der søgte en husbestyrerinde. Vi skulle mødes på banegården i Vejle. Han bød på en kop kaffe på banegårdsrestauranten. Vi sad på samme bænk, og han begyndte at gramse mig på lårene. Jeg var ikke så skrap, at jeg kunne sige, om han så kunne holde sine fingre for sig selv, og jeg var så flov, så det var helt forfærdeligt. Før vi skiltes, sagde han, at han også havde andre tilbud, så han ville ikke bestemme sig med det samme, og så hørte jeg ikke mere til det. Jeg ville selvfølgelig heller ikke have plads hos en, der var sådan. Den anden plads, jeg søgte i Vejle, var

som kokkepige hos en direktør i Vejle.

Jeg fik denne plads. Jeg var der til maj 1921. Om morgenen startede jeg med at lukke hønsene ud kl. 7. Jeg skrev hjem, at jeg startede min dag med at se hver høne på tungen og tage temperatur på den. Det hele var nemlig så gennemført, at jeg undrede mig over, at jeg ikke skulle gøre det. Det var mit arbejde at gøre spisestuen og køkkenet rent. Husjomfruen lavede maden, og jeg gik til hånde. Af og til var der stort selskab, og så kunne det hænde, at jeg var oppe hele natten og skurede køkkengulv kl. 6 om morgenen uden at have været i seng. Det kunne aldrig falde mig ind at protestere og sige, at jeg ville have min nattesøvn.

"Matematikken har jeg desværre lagt paa Hylden, hvor den kun kommer ned fra naar den skal støves af. Her maa nemlig ikke ligge Støv nogen Steder. Det er et større Herskabshus, Fruen er sommetider flink og til andre Tider rigtig ond, især overfor Jomfruen, da hun ikke er pillen og proper nok til Fruen. Hun er vant til at være paa større Gaarde, hvor alt jo ikke er saa renligt: her skal alt være i mønsterværdigt Orden, Fruen har sine Maader og Ideer, og de maa ikke forandres. Foruden Jomfruen er her jo en Stuepige, som er en sjælden rar og dygtig Pige. Her gruer vi for Julen, altsaa vi andre Piger, for der bliver nok et farligt Staahej med Selskaber o. l. Vi kommer jo nok ikke engang med til et Juletræ, saa det bliver rigtignok fattigt."

Den husjomfru, der var der, da jeg kom, forlod hurtigt pladsen, og den næste var der kun i ganske kort tid, og så kom der ikke en ny. Jeg måtte altså stå for husførelsen den sidste tid, jeg var der, dog uden det store ansvar, da jeg jo ikke var fæstet som husjomfru og ikke fik løn derefter. Husjomfruene ville ikke finde sig i, at alt, hvad de lavede, ikke var tilfredsstillende.

Engang sagde fruene til mig, om jeg ikke ville passe på, at der ikke kom krummer i den øverste køkkenskuffe, som var lige under stedet, hvor vi skar brød. Jeg syntes, det var et underligt forlangende, da det nærmest var umuligt at undgå. En dag kom fruene med en hvid klud, der var blevet lidt sort. Hun viste den til stuepigen, Jenny, og sagde, at hun måtte pudse de sorte sko noget bedre, for her kunne hun se, hvordan en hvid klud blev, når hun pudsede efter. Jeg havde ingen ferie, og jeg kan heller ikke huske, at jeg havde fridage.

Maden indtog jeg i køkkenet sammen med stuepigen og husjomfruen, da vi havde en sådan. Vi fik samme mad som herskabet. Jeg vaskede mig ved et servantestel på værelset. Jeg sagde herren og fruene i tiltale, det vidste jeg, hørte sig til. Jeg blev selv tiltalt Marie og De.

August 1923:

"Tænk Dig, jeg har fået en anden Plads fra September. Det er bare meget langt ude paa Frederiksberg; det er hos Grosserer S., Ternevej ved Fuglebakken. Det er hos ældre Folk, hvis voksne Søn og Datter bor og spiser hjemme. Min Løn bliver der 75 kr. i Maaneden. Det er jo en god Løn". Senere i brevet skriver jeg: "Naar jeg nu blot har været heldig med Pladsen, det har meget at sige, naar jeg helst skal være ude".

Jeg havde altså fået ny plads. Da fruene spurgte mig, om jeg var forlovet, sagde jeg nej, jeg var blevet belært af erfaringen, og jeg havde endnu ikke ring på. Mit håb om at være heldig med pladsen blev ikke opfyldt. Fruene viste sig nemlig at være en værre kælling, hvad hun også så ud til at være, men jeg havde alligevel taget pladsen, da det var svært at få plads på den tid. I tiltale og omtale skulle jeg sige: Fruene, grossererene, ingeniøren og sekretæren. De to sidstnævnte var sønnerne, og fruene omtalte dem over for mig med samme benævnelser.

Jeg var enepige, og der var mange værelser, så jeg måtte rubbe mig, hvad jeg altid har kunnet. Mit værelse var kedeligt, og der var ikke varme på det. Køkkenet kunne heller ikke opvarmes. Herren havde sin egen kop til kaffe, og når jeg havde vasket den op efter morgenmaden, lod jeg den stå i køkkenet, da han skulle have kaffe efter frokost, men jeg fik besked af fruene, om at den skulle stilles på plads i skænken i stuen. "Den skal ikke stå herude og blive kold og klam og fugtig", sagde hun. Grossererene var helt anderledes flink og rar, men en dag kom han og gav mig et kys i nakken. Det brød jeg mig ikke om.

Sekretæren havde et hummer inde i byen, han var på et forlag, og det var her, han boede. Jeg blev en dag bedt om at lave og servere mad for nogle venner, han skulle have på besøg på sit hummer. Jeg gjorde det, selv om det jo ikke kunne komme ind under mine pligter. Det var forfærdeligt. Hummeret lå på loftet, hvor der var arkiv.

Køkken var der ikke, men der var stillet gasapparater op ude i arkivet. Jeg anede ikke, hvad jeg skulle stille op og var led og ked af det. Sekretæren gav mig en bog fra lageret for det. Jeg ville hellere have haft penge, bogen valgte jeg jo ikke selv. Jeg holdt ikke længe i den plads. Da det begyndte at blive koldt, og jeg kun havde kolde steder at opholde mig, sagde jeg op. Det var til 1. oktober, så jeg kom derfra til 1. november. Jeg tog så hjem til mine forældre.

1. februar 1924 fik jeg plads i Ingerslevsgade hos en ingeniør H. Jeg var enepige og havde familiær stilling. Jeg kunne ikke få så meget i løn som i mine forrige pladser. Det havde de ikke råd til. Jeg fik vist 65 eller 70 kr. Der var to børn, Bodil på 8 år og Jørgen på 5. Fruen var malerinde og bestilte ikke noget i huset. Det første, jeg skulle gøre om morgenen, var at pudse familiens sko. Så skulle fruene have sin te bragt ind på sengen. Jeg skulle også fyre i kakkellovnen og ordne børnene, f. eks. flette Bodils hår. Fru H. ordnede indkøbene, men ellers lavede jeg det hele.

Jeg havde et stort værelse, men der var flere store skabe med familiens tøj i, så jeg kunne aldrig vide, hvornår et familiemedlem kom ind og skulle have noget af sit tøj.

Fruen sagde, da jeg fik pladsen, at den forrige pige havde bedt om at få lov til at vaske storvask selv og ikke have vaskekone, og det håbede hun, jeg også ville gå med til. Jeg havde ikke lyst til at vaske storvask, men jeg kan ikke huske, hvad det blev til. Jeg regner med, at fruene selv har fundet på historien med pigen, der så gerne ville vaske storvask for at få mig til det.

Måltiderne indtog jeg sammen med familien. Jeg havde jo familiær stilling. Jeg var således med engang i Roskilde at besøge hr. H's far. Der blev gjort stads af mig, for da man ville servere rødvin for mig, sagde jeg, at jeg ikke kunne lide det, og så sagde faderen: "Det var da kedeligt, det er ellers for Deres skyld, vi skal have den". Jeg havde ingen ringere end Thomas Laub til bords.

Jeg har et kærestebrev fra d. 12. juni 1924. Min kæreste havde da fået sommerferie og var rejst hjem. I det skriver jeg bl.a.: *"Pinsedags Morgen oprandt med fint Vejr men jeg var i meget trist Humør thi jeg syntes det var forførdeligt, at jeg ikke havde Dig at være sammen med. Fru H. mærkede det straks og spurgte om det var Savnet der tyngede mig, og det kunne jeg ikke nægte. Hun ville saa gerne trøste mig, thi hun forstod det saa godt og*

gav mig et Kys paa Kinden. Hun er nu forførdelig sød, vi har det saa rart med hinanden, som man kan tænke sig Veninder. Da jeg havde grædt ud klarede det Luften og da vi ved 11 Tiden drog afsted med vor Madpakke var jeg i det bedste Humør. Vi tog til Rungsted og spadserede til Hørsholm. Bodil og jeg var uadskillige under hele Turen. Jeg kaldte hende min lille Kæreste og det samme sagde hun til mig. I Aften sagde hun til mig: "Jeg tør ikke tænke på at De rejser engang for jeg elsker Dem næsten lige saa meget som Mor".

Jeg fik ferie i 14 dage i august, og både i tiden før og efter var jeg med familien på Tersløsegård, Holbergs gamle ejendom ved Sorø, som hr. H. i sin egenskab af ingeniør havde med at gøre. Derfor kunne familien få gratis ophold der i sommerferien. Jeg kan igen bringe uddrag af kærestebreve: "Det ser truende ud til at de otte Dage vi ikke skal se hinanden bliver til tre Uger!!! Er det ikke ogsaa nederdrægtigt. Indvielsesfesten som var fastsat til d. 27. ds. er udsat til ca. 16. September, saa hvor længe vi skal være her er ubestemt. Jeg havde glædet mig saa meget til at vi to nu skulde have det saa rart". Dette blev skrevet d. 22. august 1924, og min kæreste kom til København til 1. september, hvor universitetet begyndte. "27. august: Ja saa er Du jo atter i København, det havde været dejligt om jeg ogsaa havde været der. Der er nu heller ingen Mening i det, mine Fridage bliver jeg snydt for, jeg kan godt forstaa, at Fruen helst vil blive her, saa har hun mig hele tiden. Du kan tro, at jeg har spekuleret paa, om jeg alligevel skulle rejse i Efteraaret, jeg har faaet saa rigeligt med at være ude foreløbig. Men nu kan vi jo se tiden an, naar jeg kommer til Byen. Det er ogsaa temmelig lang Tid, jeg har været ude (...) Gid jeg vidste hvornaar jeg skal rejse herfra. Jeg har forresten været lidt ærgerlig paa Fruen da hun jo synes, at vi har det saa godt her og at Livets Tilskikkelser skal man tage i Stilhed. Det har hun sagt, da jeg flere Gange har talt om, at jeg var meget ked af at skulle blive, nu da min Kæreste var kommet til Byen. Hun kan da vel forstaa, at jeg ikke har taget Plads i København for at være her i Tersløse i et Par Maaneder. Og at det var for at være i Nærheden af Dig. (...) d. 31. august...: Jeg skal vel snart vaske igen, men et lille Brev skal jeg nok faa skrevet. I Fredags stoppede jeg 18 Par Strømper for Fruen, hvad hun jo var særdeles henrykt for. Ingeniøren har ogsaa i Dag bragt mig sin Tak med tillige sin Beundring. Det er et ret lødigt Program, Højskoleforeningen

har for September. Jeg glæder mig dertil. Haaber ogsaa at jeg kommer med til Familieaften d. 21. Jeg har forresten sagt det til Fruen".

Jeg har ikke flere breve fra Tersløsegård, jeg fik lov til at tage til byen for at gøre hovedrent. Men snart gik det helt galt. Jeg var så dum at spørge, om jeg måtte gå i Højskoleforeningen på min friaften men fik nej!! Jeg skulle åbenbart gøre rent fra morgen til aften i den tomme lejlighed. Så sagde jeg op. Jeg havde mest lyst til at løbe af pladsen i utide og sagde det til herren, men han fik mig fra det. Han sagde, at sådan var det gået med alle de piger, de havde haft. Jeg savnede børnene forfærdeligt, da jeg havde forladt pladsen. Jeg gik flere gange hen til deres skole på den tid, de fik fri, og jeg kom da også til at tale med dem.

Den sidste måned efter at jeg havde sagt op, var selvsagt ikke særlig hyggelig. Jeg kan huske, at jeg sagde til hr. H., at det helvede kunne jeg ikke holde ud at være i. Jeg rejste uden at sige farvel til fru. Herren stod i døren og sagde farvel til mig uden at give mig hånden.

Jeg holdt så op til 1. november, og skønt jeg slet ikke havde lyst til at få en ny plads, fik jeg alligevel en, så jeg kunne være i nærheden af min kæreste.

Mine forældre havde en nabo, hvis datter havde tjent hos en familie i flere år, og der fik jeg nu plads. Det var hos hr. og fru R., som boede på H. C. Ørstedesvej. Der kom jeg 1. november 1924. Herren var journalist og fru. var antikvitetshandler. De havde ingen børn. Jeg var enepige. Lejligheden lå på 1. sal, og stuerne vendte ud mod H.C. Ørstedesvej. Mit værelse lå som det var sædvane ud mod gården. Mit arbejde var det sædvanlige. Fruen købte kød, resten af indkøbene besørgede jeg. Der lå en pung fuld af penge i køkkenet hver morgen, beregnet til indkøb. Desuden lavede jeg alt det andet. Den moral, der herskede i huset, kunne jeg slet ikke tage, selv om det ikke kom mig ved. Min kæreste rejste hjem for at fejre jul i familiens skød, men jeg måtte jo blive, og derfor har jeg en del kærestebreve, som viser, hvordan min jul forløb. Jeg citerer fra dem: "22. Dec. 1924 (...) vi vil haabe, at det bliver den eneste [Jul] vi ikke tilbringer sammen. Det kan vi nok komme til, da jeg tror, det er den sidste Jul jeg holder ude. At holde en glad Jul imellem fremmede, er nu ikke let. Men maaske det vil gaa bedre, end jeg i Øjeblikket tror. Den Jul, jeg var på Vejle D. og hos Ejlersens, var der grumme lidt ved. Hos den sidste sled jeg

hele Julen igennem, vi havde 4 liggende Gæster og Ordning af Vask. (...) I Dag har vi faaet Vin hjem for 278 Kr. Phu - Phøj-- forstaar du det Sprog?"

"2den Juledag 1924 (...) Jeg synes jeg maa i Eftermiddag før jeg gaar hen til Frandsens [det var mors bror Møllers svigerforældre] fortælle Dig om hvorledes den første Del af Julen er gaaet. Juleaften ved du vi skulde have nogle fremmede, men der kom kun Herrens Forældre, saa det var naadigt sluppen. Jeg fik det da at vide om Formiddagen og ikke i sidste Øjeblik. Da jeg dækkede Bord Juleaften dækkede jeg kun til fire. Saa spurgte Fruen, hvor jeg helst vilde spise, maaske jeg helst ville spise i Køkkenet, saa jeg hurtigere kunne blive færdig. Det gjorde jeg saa. Staaende kold Soupé i Køkkenet Juleaften! Ikke fordi jeg var ked af det. Da de havde spist, tændte Fruen Juletræet og spurgte om jeg var færdig. Jeg gik saa derind og ventede paa at vi enten skulle synge eller at Præsten skulle læse Evangeliet. Men nej, det kunde jeg have ventet længe efter. Gaverne skulle hentes frem, hvad jeg blev sat til. De laa under Juletræet. Jeg fik af Fruen en strikket Æggevarmer som jeg skulde holde Ægget varmt i til min Mand. En Bøjle med strikket Overtræk af Missen og af Herren en Æske Skrivepapir og en Æske med 3 fine Lommetørklæder. Dermed var Højtideligheden forbi og jeg skulde have Resten af Bordet og lidt at spise. Opvasken lod jeg staa og var hos Frandsens kl. 8. Jeg var meget glad ved at komme i saa god Tid. (...) I Aften var jeg inviteret hen til Ellens Tante og Onkel. Det var ikke min Fridag, men da Herskabet og de fremmede var gaaet, var der jo ikke flere at varte op og jeg kom derud ved 9 tiden." [Ellen var Møllers kæreste].

"H.C.Ørstedesvej 3de Juledag 1924.(...) Nu har jeg givet Herren Middagsmad. Det er næsten som om der var Restauration her. Herren spiste Frokost kl. 10½ og da jeg havde taget ud af Bordet efter ham og han var gaaet, ringede Fruen til sin Ven, ham Premierløjtnanten og inviterede ham til Frokost. Saa maatte jeg igen til at diske op med alt muligt. Han var her helt til Kl. var 3½. Da Fruen lidt efter gik, sagde hun til mig, at dersom Herren ikke spurgte, skulde jeg ikke omtale at der havde været fremmede til Frokost. Og hvis han spurgte, skulde jeg ikke lyve. Hun er en køn Madame. Hun har inviteret Damer til i Aften. Der bliver en ca. 8 Stk. men det kan du senere i Brevet faa at vide om. Det bliver da en farlig Opvarnting, men det er da ingen Sag naar hun ellers er "skikkelig". De kommer jo ikke til at

spise før Kl. er over ni, Butikkerne lukker jo ikke før. Jeg havde endda bestemt, at jeg skulde meget tidligt i Seng i Aften. Det har været saa sent de tre Aftener jeg har været ude, at jeg var saa forførdelig søvrig i Morges da jeg skulde op. Jeg lovede mig selv en Lur i Eftermiddag men det blev der ikke Tid til. (...) Nu er jeg færdig med at vaske op efter Damerne - der var kun fem ialt og det gik let altsammen, men Klokkeren er tolv, saa det er ikke for tidligt at komme i Seng. Dog bliver jeg vist nødt til at være oppe lidt endnu for Kaffebakken er ikke taget ud...Søndag Aften. Ja saa er denne Dag gaaet. R. 's har sovet næsten hele Dagen, det var i hvert Fald først paa Eftermiddagen, før vi fik Frokost. Jeg har ikke været uden for en Dør, jeg har læst en Kærlighedsroman af E.M. Hull "Sheiken" hedder den. I Aften kan jeg da komme tidligt i Seng. Fruen har spurgt, om jeg ikke skulde ud, og da jeg sagde, at det troede jeg ikke, spurgte hun, om Du ikke var kommet. Hun lægger slet ikke Mærke til det jeg siger hende, det interesserer hende saa uendelig lidt. For jeg har da sagt hende, at Du blev borte i fjorten Dage.... Kl. er ni, nu gaar jeg i Seng. ... Mandag Eftermiddag... Jeg skal et par Ærinder for Fruen ind til Byen. Du kan tro jeg var gal paa hende i Aftes. Lige da jeg var ved at falde i Søvn begyndte hun en Storm-march igennem Huset, der varede en hel Times Tid. Hun var ved at efterse sin Garderobe o. l. Her i Huset bliver jo Dagen gjort til Nat og omvendt. Jeg har sagt til hende at jeg var ved at blive gal i Hovedet. Hun troede at jeg var gaaet sagde hun". "30. Dec 1924 (...) Du kan tro at jeg er henrykt. Vi skal ingen fremmede have i Morgen, Nytaarsaften, R. 's skal ud. Selvom jeg maaske bliver ene vil jeg da ti Gange hellere det. Jeg fik det først at vide nu - ellers havde jeg ikke faaet skrevet saa meget, da jeg skulle tidligt i Seng. Men nu er det jo ikke saa nødvendigt. Kl. er 11 og jeg maa til "Divans". ...Nytaarsdag 1925. Ja saa er det nye Aar begyndt - at det er begyndt særlig glædeligt for mig vil jeg ikke paastaa, **Fruen har sagt mig op i Dag!** Uden noget særligt forudgaaende. Hun sagde blot til mig da jeg var inde med Kaffen, at hun troede, det var bedst at gøre Forandring til Februar, at vi begge to søgte noget andet, da hun ikke troede vi blev gensidigt glade for hinanden nogensinde. Jeg sagde bare "Nå" og derefter gik jeg. Havde jeg blot haft Dig at tale med, det ville være en stor Trøst. At jeg har nærret Uvilje mod hende har hun vel mærket og vilde saa komme mig i Forkøbet. I Nat kl. 2¼ kom de hjem med flere fremmede, der ikke gik

før kl. halvfem i Morges. De sad og drak. Jeg er glad ved at komme herfra, blot ærgrer det mig at blive sagt op".

Øllet blev hans skæbne

Af Martin Bang Dahl

Øllet blev hans skæbne. Dette citat, vistnok af W.C. Fields, kan egentlig godt stå som overskrift for historien om min tipoldefar, restauratør og kroejer Hans Hansen Bangs liv og virke. Selvom mange andre konsumentvarer – ikke mindst brændevin – var ligeså væsentlige dele af hans dagligdag som restauratør, var det især salget af øl, der fra starten af formede Hans Bangs professionelle livsbane.

Jeg vil i det følgende berette lidt om ham og hans nærmeste slægt.

I september 2004 var jeg til mit første møde i Roskilde Slægtsforskerforening. Det var Jens V. Olsen, der fortalte om mål, mønt og vægt. Undervejs nævnte han de såkaldte ”midtvejskroer”, og brugte som eksempel kroen på Roskildevej i det nuværende Albertslund. I dag bliver kroens bygninger brugt af de lokale spejdere.

Roskildevejens Kro eller Roskilde Kro var en gammel privilegeret kro, som omtales allerede i 1500-tallet og som dengang lå længere mod nord ved den ældgamle landevej. Omkring 1772 blev kroen flyttet til sin nuværende plads i forbindelse med anlæggelsen af den nye landevej.

Kroen har i tidens løb været gennem adskillige ombygninger og ændringer, omskiftelige ejerforhold, samt haft talrige forpagtere og lejere. Bl.a. blev Roskilde Kro fra 1819 forpagtet og fra 1834 ejet af agent Anders Anton Brøndum, halvbror til brændevinsbrænder Christen Anton Brøndum med den navnkundige ”Brøndums Akvavit”.

I 1887 blev Roskilde Kro forpagtet af ølhandler Hans Hansen Bang, og her starter familien Bangs næsten 100-årige tilknytning til kroen, en tilknytning, der på mange måder stadig lever i bevidstheden hos den efterlevende slægt.

En lang række dokumenter, der belyser kroens historie, er forblevet bevaret i familiens besiddelse. Det er blandt andet originale lejekontrakter, panteobligationer, regnskaber osv. Det ældste dokument er fra 1813.

Nogle af disse, samt andre dokumenter fra familiearkivet vil i det følgende blive inddraget i denne lille beretning om Hans Hansen Bang.

Hans Hansen Bang blev født d. 3/3 1855 i Holevad sogn på Fyn som søn af husmand og væver i Mygind, Hans Hansen og hustru Maren Christiansen Bang. Han var den 4. søn af seks (hvoraf én døde som spæd). Brødrene hed Jens (f. 1851), Christian (f. 1852), Niels (1853-1854), Carl Adolf (f. 1856) og Niels (f. 1858) og de bar alle moderens slægtsnavn Bang.

Moderen, Maren Bang, var født 1820 som datter af gårdejer på Smeirupgård i Holevad sogn, sognefoged og lægdsmand Christian Clausen Bang (1774-1844) og hustru Ane Marie Pedersdatter (1788-1866). Hun tilhørte en gammel og vidtforegrenet slægt som i mere end 100 år havde været blandt de toneangivende i sognet. (Se: I. W. Hanssen: Rådmand i Assens Jørgen Bangs (død 1579) efterkommere).

Faderen Hans Hansen blev født 1825 i Sandager sogn. Ved hans døb d. 13/12 står der: Moderen, Karen Hansdatter hos gårdmand Peder Hansen i Sandager og udlagt barnefader Hans Hansen søn af gårdmand Hans Hansen i Sandager.

Parret blev gift, men først i 1829. Hans Hansen (kaldet Hans Væver) blev husmand og væver i Mygind i Holevad, ligesom også sønnen af samme navn var det.

Der vides ikke rigtig noget om Hans Bangs barndom og ungdom på Fyn. Væverhjemmet i Holevad må have været fattigt, og det har nok hjulpet lige vidt at slægterne på både faderens og moderens side tilhørte gårdmandsfamilierne. Det kan have været blandt grundene til at Hans Bang har ønsket eller følt det nødvendigt at komme væk hjemmefra og ud at se sig om. I hvert fald kom han til Sjælland, nærmere betegnet Førslevgård i Førslev sogn, Ø. Flakkebjerg hrd., Sorø amt, hvor han arbejdede som mejeribestyrer. Hvor han har lært mejerifaget er uvist, men da Hans Bang i 1883 skulle rejse til København får han følgende udtalelse d. 11/2 af ejeren/bestyreren I. O... (underskrift ulæselig):

"Meieribestyrer Bang har opholdt sig her hos mig fra 1. november 1882 indtil 12. februar 1883 – han forlader mig for at overtage en forretning i Kjöbenhavn – og i den Tid taget del i alle arbeider i Meieriet ... Jeg har i enhver henseende været (tilfreds) med ham."

Det var i øvrigt også på Førslevgård at han mødte sin kommende hustru, Anna, idet hun tjente på gården. Den 18/3 1883 blev Hans Hansen Bang i Fuglebjerg kirke viet til Anna Emilie Mathilde Petersen. Hun blev

født d. 7/11 1860 i Fuglebjerg sogn som datter af sadelmager Jens Peter Petersen og hustru Else Marie Emilie Larsen.

Så var Hans Hansen Bang med sin hustru klar til at indtage København: *"Magistraten i Kjøbenhavn gjør vitterligt: Hans Hansen Bang har 3. april 1883 fået borgerskab som detailhandler."*

I oktober samme år ændredes borgerskabet til "høker samt tilvirker af husholdningsvarer til fortæring". Denne forretning kan have haft til huse på adressen: Ny Kronprinsessegade 25.

Ved folketællingen 1885 boede familien, der var blevet forøget med datteren Emilie Andrea i 1884, i Slotsgade 29, stuen.

Fra 1884 er der bevaret et brev fra faderen, Hans Hansen, der skriver hjemme fra Fyn:

Mygind, den 3. oktober 1884

Kære søn og kone

I anledning at Peder Jørgensen og Rasmus Jørgensen* er rejst til Sverrig vil jeg skrive nogle ord til Eder og lade Eder vide, at de kommer tilbage til København mandag eftermiddag klokken 3 og så skal jeg heilse om du ikke kan tage imod dem ved Gammel Holm, for Peder Jørgensen har en lille æske med noget til den lille pige, som moder har købt til hende, og det kan måske være, at de vil logere hos Eder om natten, hvis I har lejlighed. Og jeg skal bede om du ikke kan lade Christian Bang det vide.

Carl Adolph var her hjemme i de sidste dage i den anden uge og rejste i mandags. Vi troede også at Eder havde besøgt os i sommer.

Nyheder har jeg ellers ingen at fortælle Eder, men jeg ønsker gerne at høre noget fra Eder, hvordan det har gået i sommer, om det har været bedre som det andet. I hilses mange gange fra os alle her hjemme fra. Og hils den lille pige fra os, vi kan ikke huske hendes navn.

Din fader Hans Hansen

Lev vel.

* Peder og Rasmus Jørgensen var fætre til Hans Bang og sønner af Jørgen Nielsen og Karen Bang, stamforældre til slægten Rabøl.
Datteren Agnete boede i Sverige.

I året 1887 sker der store forandringer i familiens liv. Udover at de samme år i april er blevet forældre til endnu en datter, Marie Mathilde, beslutter de at det er på tide at der skal ske noget nyt og at de vil prøve kræfter med tilværelsen som krovræter. Hans og Anna drager vest på – til Roskilde Kro i Vridsløselille, Herstedvester sogn.

I henhold til lejekontrakt af 16. november 1887 blev kroholdet, gæstgiveriet og det tilhørende brændevinsbrænderi lejet af ølhandler Bang, Slotsgade 29, København, af den daværende ejer Ivar Levy.

Lejekontrakten blev genforhandlet, og nye dokumenter blev udfærdiget, samt underskrevet henholdsvis d. 1/6 1890 og d. 23/7 1892. Sidstnævnte kontrakt indeholder f.eks. en klausul der lyder:

"Lejeren er forpligtet at købe det Brændevin, som han forbruger, hos Brændevinsbrænderen paa Stedet til gangbare Priser, saa længe Varerne er forsvarlige!"

I marts 1894 blev boet efter proprietær Ivar Levy opgjort med nøje gennemgang af bygninger, jordtilliggender, samt indtægter og udgifter. Indtægter blev opgjort til 6523 kr. og 25 øre og udgifterne til 1521 kr. og 15 øre. Hele herligheden vurderedes i værdi i "Handel og Vandel" til 95.000 kr. "efter bedste vurdering"

I juni 1894 fremkommer Hans Hansen Bang med et købstilbud, stilet til boets "eksekutor A. Heide", dateret d. 22/6:

"Jeg Bang tilbyder at købe Roskildekro: Hovedeiendommen, der er vurderet til 95.000 Kr. for 75.000 Kr."

Købstilbudet indeholder nærmere gennemgang af købs- og betalingsbetingelser.

Den 8/12 1894 udsteder Hans Bang en panteobligation til M. A. Levy: *"Undertegnede Proprietær og Gjæstgiver Hans Hansen Bang af Roskilde Kro tilstaar herved, at jeg ved Købet af den nedenfor pantsatte Ejendom er bleven skyldig til Hr. Grosserer M. A. Levy, R. D, nu boende i Frederiksberggade, den Sum 15000 Kr. rede Guld"*

I de følgende år er der på obligationen forskellige påtegninger fra de skiftende panthavere.

Den sidste rate på 1.000 kr. blev betalt d. 30/3 1910 til arvingerne efter Ivar Levy, hvilket er kundgjort med følgende påtegning på panteobligationen:

"Dags Dato modtaget Restbeløb Kr. 1000 – skriver et Tusind kr., af foranstående Prioritet, hvorfor Prioriteten herved kvitteres til udsletning af Pantebogen, Kjøbenhavn den 30. marts 1910."

For mere end hundrede år siden og helt op til midten af 1900-tallet, var landevejskroerne både vigtige oaser for den rejsende, men også samlingspunkt for den lokale befolkning. Omsætningen har været betydelig og der har været et stort antal ansatte. Roskilde Kro lå ud til den dengang meget smallere og meget moderat befærdede Roskildevvej. Kroen havde bygninger på begge sider af vejen og der var også servering på begge sider, hvilket betød at kroens folk ofte krydsede vejen. Dengang kunne det stadig lade sig gøre uden større fare for helbredet.

Til kroen hørte også en gård med avling. Et regnskab fra 1914/1915 viser at det ikke mindst var fra husdyrholdet og afgrøderne at indtægterne kom. De samlede indtægter i perioden fra 1/7 1914 til 31/6 1915 var på 20.220 kr. og udgifterne beløb sig til 17.693 kr. og overskuddet var således 2.527 kr.

I tidens løb blev forskellige dele af Roskilde Kros herlighed for perioder bortforpagtet til forskellige folk, bl.a. avlingen og gæstgiveriet. Dette har også været med til at sikre indtægter.

For familien Bang på Roskilde Kro har livet været præget af den travle dagligdag som kroværter med alt hvad der har hørt til. Der har været et rend af mennesker hele tiden, både af ansatte og kunder.

Samtidig blev familien fortsat forøget. I 1889 blev sønnen Richard Peter (min oldefar) født, 1 år efter kom sønnen Hans Kristian, i 1893 datteren Anna Petrea. Så kom i 1895 Karl Peter, 1897 Povl Rudolf, 1899 Jens Hansen, 1900 Laura Ursine og i 1902 Gerda Vilhelmine.

Hjemme på Fyn var Hans Bangs far død i 1885. Moderen Maren Bang boede derefter nogle år hos sønnen Christian Bang, forpagter af Fønsskov Ellegaard. Hun døde dog 1901, vistnok under et besøg hos Hans Bang på Roskilde Kro.

Fra Hans Bangs yngste bror, Niels Bang, er der bevaret et brev fra 1892, ubehjælpsomt formuleret og i grunden lidt ynkeligt:

Mygind, den 28. jan 1892

Kære broder og svigerinde Mit brev bliver vist måske ikke meget velkommen, for jeg vil gerne låne nogle kroner af jer, for jeg skylder 20

kroner i den store sparekasse nu, og dem skal jeg betale inden den 5. februar, og jeg har dem ikke og arbejdet er tyndt i denne tid og 2 rnart (mark?) om dagen giver ikke meget. Jeg har ellers lånt af Christian når jeg har bedt om nogle penge, men jeg undser mig i at låne af ham, da jeg skylder for koen. men du må ikke tro uden at jeg nok vil betale dem igen, når vi når foråret, men skriv om jeg må få dem eller ikke, for ellers skal jeg have dem et andet sted.

Niels Bang

I 1908 havde Hans Bang og Anna sølvbryllup og derfra er der bevaret denne festsang:

En ny Vise om "Hans" og "Anna" i Anledning af Sølvbrylluppet.

Mel.: Jeg har væ't Tollerist.

Lyt nu, Venner, engang

Til min splinternye Sang;

Om to Elskende skal I nu høre.

Men i Tiden vi maa

Svært tilbage da gaa,

Og til Fyn og Sjælland lade os føre.

"Han" paa Fyn til Verden kom

- Og forbausset saa sig om. -

"Han" blev madet og trivedes vældig,

"Han" blev stor og stærk af Aar,

Mens "han" vogted' Kø'r og Faar,

Fik han Lærdom, og det var meget heldig.

Saa blev Hans Mejerist

- Det er sikkert og vist -

Skummed' Fløden og det gav i Kassen

Han til Førsløvgaard saa kom

Hvor han saa en Pige, som

Var den skønneste han fandt i hele Massen.

Ja, i Fyren var der fut;
Men han var i Hjertet skudt
Amors Pil havde truffet hans Hjerte.
Men han vidste endnu ej,
Om skøn Anna vild' si'e Nej,
Og det voldte ham usigelig Smerte.

Saa en Dag tog han Mod,
Han sit Hjerte oplod,
Og han fried til sin dejlige Kvinde.
Hun sa'e "Ja"! ganske tyst,
Kasted' sig til hans Bryst.
Denne Stund gaar dem aldrig af Minde.

Saa i Ægteskabets Havn
Faldt de i hinandens Favn,
Og til Hovedstaden Skæbnen dem førte.
Der han handlede med Øl,
Og det gav i Kassen Søl',
Rundt i Byen med Øllet han kørte.

Saa til Roskilde Kro
Flytted' de deres Bo,
Der var Virkeplads for kraftige Arme.
Hans drev Brændevinsbrænderi
Og i Kroen Skænkeri,
Og de sled, saa sig Gud maa forbarme.

Nu er Hans proprietær,
Han maa være her og der,
Han i Sogneraadet vældig maa slide.
Og hans prægtige Gaard,
Heste, Køer og Svin og Faar,
Drives dygtigt med Anna ved sin Side.

Fem og tyve Aar svandt,
Hjemmets Lykke de fandt,
Ej forgæves var Livet henrundet;
Thi af Børn en prægtig Flok,
Hele "Ti" – det tror jeg nok –
Resultatet de kære to har fundet.

Men nu svandt Ungdomsvaar,
Nu med Sølvstænk i Haar
Lever Anna og Hans ganske rolig;
Thi nu kan de kære to
Leve Livet glad og fro
Med hinanden i den prægtige Bolig.

Nu til Sølvbryllupsfest
Hvor vi alle er Gæst,
Vore bedste Ønsker "Parret" vi bringe.
Saa et vældigt Hurra
Hans og Anna skal ha'e,
Ja, et Hurra, som rigtig kan klinge.

J.U.

Forfatteren J.U. må være Ingvar Ursin, gift med Annas søster, Laura Juliane f. Petersen. Det kan diskuteres om det er stor poesi, men teksten fortæller – langt mere fyndigt end mange arkivalier – om Hans Bang, og som den slags sange ofte gør det – med et humoristisk glimt i øjet.

Vers 8 nævner at Hans Bang sad i sognerådet. Denne side af hans aktiviteter er ikke undersøgt endnu. Det er ikke noget, der fremgår af andre papirer, så det må vente til en anden god gang.

Hans Hansen Bang døde d. 17/9 1920 i Tåstrup. Han er begravet på kirkegården ved Tåstrup Nykirke, hvor en mere end 2 meter høj monumental gravsten er sat som minde. Gravstedet er fredet.

Enken Anna Bang drev Roskilde Kro videre sammen med 2 af sønnerne, Richard og Karl. Det var Richard Bang, der drev selve kroen og Karl Bang drev den tilhørende gård med jord. Efter Anna Bangs død i 1943

fik Karl Bang, vistnok sammen med søsteren Emilie, skøde på både kro og gård, og broderen Richard forpagtede kroen. Richard Bang døde i 1944 og hans enke, Ingeborg Johanne Kristine, f. Thorsen, fortsatte i nogle år med forpagtningen af kroen. Fra begyndelsen af 1950'erne blev kroen bortforpagtet til andre folk. Karl Bang døde i 1958, men først i 1972 solgte hans enke Dagmar Eleonora, f. Nielsen, kroen mm. til den nye Albertslund kommune.

Appendix

Hvad var det, der fik Hans og Anna til at kaste sig ud i ølhandel, "tilvirkning af husholdningsvarer til fortæring" og restauratørforretning? Var det tilfældigheder? Havde det udgangspunkt i Hans Bangs uddannelse som mejerist? Eller var der andre faktorer? Det lå måske i generne! Måske lidt af alle dele. En af de faktorer, der *kunne* have spillet ind var indflydelse fra Anna Bangs mor, Else Marie Emilie Petersen, f. Larsen!

Hun var født i 1817 i Weilekroen (Faarevejle kro) i Høve i Asnæs sogn i Odsherred. Hendes far og farfar, samt stedfar var kromænd i Weilekroen. Hun voksede således op i kromiljø og kendte det grundigt. Hendes far, Jørgen Christian Larsen, drev kroen fra ca. 1813 frem til sin tidlige død i 1821. Hendes mor, Regine Jensdatter, giftede sig hurtigt igen med Bertel Jacobsen, der blev den nye kromand og drev den frem til sin død i 1834. På dette tidspunkt var Regine Jensdatter død og Else Marie Emilie boede hos en moster i København.

Else Marie Emilies farfar, Hans Christian Larsen, var kromand i Weilekroen fra ca. 1794 til sin død i 1807. Han var gift med degnens datter, Else Marie Lund, der som enke drev kroen videre til sin død i 1812.

Hans Christian Larsen kan ikke have været ukendt med brændevinshandel, da han kom til Asnæs og blev kromand i Weilekroen. Han var født 1765 i Nykøbing Sjælland i en slægt og en by, der ganske enkelt *vrimler* med brændevinsbrændere!

Nykøbing Sjælland var i 1700-årene kendt for deres gode brændevin, i hvert fald ifølge brændevinsbrænderne selv, der i 1776 skriver til stiftsbefalingsmanden, da byfogeden har fastsat en lavere takst for brændevinen: "*... umuligt for sådan en pris at levere saa ekstraordinært gode varer, som vi hidtil har været vant til i Nykøbing ... og i bonitet langt*

overgaar alt det brændevin, man i almindelighed i alle smaa købstæder ... antræffer."

I 1791 skrev byfogeden *"ligesaa nødvendigt som mange tror, brændevin er for helbred og styrke, ligesaa og langt mere skadelige virkninger og onde følger har den for den største del ..."* Byfogeden nævner at byen har 35 brænderier og at det er en af byens betydeligste næringsveje. *"... ikke én eneste her i byen er bleven uformuende som brændevinsbrænder ..."* og *"mange borgere, som har haft godt haandværk ... nu alene lever af brændevinsbrænderi og udgør den største og mest velhavende portion af det samlede borgerskab"*. På den tid var der ca. 500 borgere i Nykøbing.

Det blev altså i familien. Øllet, eller brændevinen om man vil, blev deres skæbne.

I dag har vi i familien somme tider lidt skæg ud af citatet, når vi f.eks. til højtiderne mødes til frokoster og nyder en lille snaps eller en god øl, evt. fra de mange nye microbryggerier, der i disse år dukker op, ikke mindst på Roskilde-egnen. Så kan det godt være, der ind i mellem bliver tænkt en tanke på restauratør Hans Hansen Bang og på Roskilde Kro.

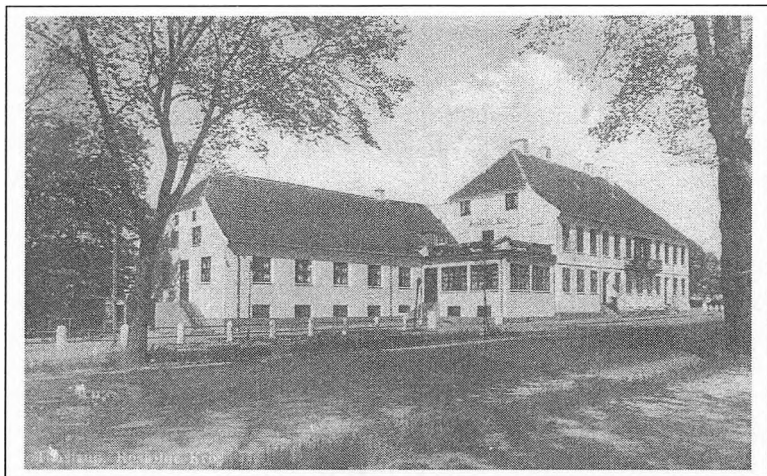
*"Guds Fred med den, som villigt letter
Den kummerfulde Broders nød,
Som slukker Tørst og Hunger mætter,
O var det end med sparsom Brød,
Thi Gud ser ej paa Riges Haand,
men paa den fromme Givers Aand."*

Verset er fra en pengebøsse i den gamle Roskilde Kro. Ifølge traditionen tillægges verset H. C. Andersen, der angiveligt skulle have skrevet det i taknemmelighed for mad og logi, da han træt og uden penge søgte ind på kroen på vejen til København.

Litteratur: Aage Welblund og Arthur G. Hassø, Gamle Landevejskroer, 1946. Poul Høyer, Gamle Kroer, fra "Glostrupbogen 1961+1962. Chr. Heilskov, Blade af en gammel landevejskros historie, Årbog for Københavns Amt, 1925. Arthur Fang, En gammel Landevejskro, Politikens kronik, 14/3 1941.

Sophus Jensen, Byliv i Nykøbing i 1700-aarene, Holbæk amtstidende, 5/4 1960.

Hvor heldig kan man være ...

af Karna Hansen

Jeg har været usædvanlig heldig i hvert fald hvad angår forskning i min farmors slægt. Hun var født i Jämshög sogn i Blekinge i Sverige, men emigrerede som ganske ung til Danmark, hvor hun blev gift på Langeland. Desværre døde hun, før jeg begyndte at interessere mig for slægtsforskning. I dag ville jeg ønske, jeg kunne spørge hende ud om hendes barndom i skomagerfamilien i Gränum i Jämshög sogn, hvor hun var nr. 2 af 8 søskende. Det eneste jeg kan huske er, at hun fortalte om juleaften - eller nat - hvor de kørte til Jämshög kirke. Det foregik i kaner, hvor de sad med fakler. Jeg kendte hende heller ikke særlig godt, da hun boede på Langeland, og jeg i Kalundborg. Dog boede hun de sidste år af sin levetid dels hos os, dels hos en datter i Næstved. Farmor talte dansk, men det kneb med at skrive. I nogle efterladte breve til min far ses flere halvsvenske ord.

Farmor holdt ingen kontakt med sine søskende, men en af min fars svenske kusiner prøvede for flere år siden at opspore farmor i Danmark. Hun fandt adressen på Langeland og sendte et brev, desværre efter at både farmor og farfar var afdøde. En af mine farbrødre var landpost på Langeland og så brevet, som han besvarede og fortsatte korrespondancen. Efter hans død overlod et af hans børn korrespondancen til min far, som straks satte sig i forbindelse med kusinen, som stadig boede i Gränum. Så var kontakten til den nærmeste slægt i Sverige skabt. Fars kusine er for længst død, men jeg har opretholdt forbindelsen med hendes datter, som bor i Ljungby i Småland, og vi har jævnligt besøgt hinanden. Hun kunne give mig oplysning om farmors forældre og søskende og deres efterkommere, så nu syntes jeg, jeg var nået langt. Besøg på Landsarkivet i Lund gav mig yderligere oplysninger om olde- og tipoldeforældre. Jeg mente, at nu kunne jeg ikke finde mere om min svenske slægt, med mindre jeg tilbragte timer, måske dage på arkivet i Lund.

I nogle oplysninger, som jeg havde fået af en anden slægtsforsker, var der henvist til en bog af John Tomenius "Den stora Ofärden" med snaphaneskildringer fra den skånske krig i slutningen af 1600-tallet. Her fandt jeg oplysninger om den del af min slægt, som stammer fra Örkened

sogn. Jamen, det var jo bare helt fantastisk, nu kendte jeg også lidt til den gren af slægten. Ved at læse flere bøger af John Tomenius fik jeg både mere kød på slægten og en del lokalhistorie fra den gang, der var gnidninger mellem dansk- og svensksindede indbyggere i sognet, ja vel i hele Skåne.

Nu havde jeg virkelig en del stof om min svenske slægt og mente, at det var det. Lykkens gudinde tilsmilede mig endnu en gang. Sekretæren fra slægtsforskerforeningen i Ystad henvendte sig til mig som sekretær for Roskildeegnens Slægtsforskerforening for at høre lidt om vores forening. Det viste sig, at hun var i slægt med ægtefællen til en, der forskede i Jämshög sogn! Hun formidlede kontakt imellem os, og vi fandt ud af, at vi havde fælles tip-4-oldeforældre. Det væltede ind med oplysninger fra ham om vores fælles slægt, aner flere generationer længere tilbage, og deres efterslægt. Jeg kunne da heldigvis også bidrage med lidt, mest om den danske del af slægten, som han ikke anede eksistensen af. Vi holder stadig forbindelsen vedlige, og jeg er ham meget taknemlig for alt, hvad han har givet mig. Jeg var helt overvældet, da jeg modtog flere hundrede data, som jeg aldrig selv ville være i stand til at finde.

Ikke nok med det. I en nyhedsgruppe på Internettet så jeg en efterlysning ang. en af mine aner. Jeg kontaktede efterlyseren, og vi kunne udveksle data om vores fælles slægt. Han kunne oplyse mig om, at min tip-2-oldefar, en broder til hans ane, var død i Malmö fästning, hvor han var indsat for bedrageri med nogle Göta-kanal papirer. Endnu en kontakt med en svensk slægtning var skabt, og jeg har endda besøgt ham i Alltidhult i Jämshög, hvor han ejer en mangård til udlejning. Sammen med min søn og hans familie lejede vi os ind her og tilbragte nogle herlige dage, midt i Sydsveriges vildmark omgivet af skov og søer, min farmors hjemegn. Farmors barndomshjem er væk, men jeg har besøgt stedet, hvor det lå.

Maj-Britt Sundin har i 1999 skrevet en bog "Båtsmän i socknarna Jämshög och Kyrkhult, 1685-1922" I denne bog kan man læse om båtsmäns boliger, deres familie, deres løn og meget mere, og jeg har i den fundet oplysning om flere af mine slægtninge, og derigennem fået endnu mere kød på slægten. Om Måns Jönsson Gemsell kan man f.eks. læse følgende : "född 1816-02-22 i Boa. Antagen 1839 05.17. Sjövan. Ordinär kroppstorlek. Bleckslagar-kunning. Avsked 1861 allmän svaghet. Död 12/7 1880 i Boa av lunginflammation." En anden "Erik Bengtsson Gemsell.

Född 1843 09.21 i Boa. Antagen 1862 01.17. Sjövan. Meddelstor växt, ljust hår, blå ögon, gråsprængt skægg. Kanonkommandör. Avsked 1/7 1896 ålder og egan begæran." Desuden står nævnt, hvem de var gift med, børns navne og fødselsdato, om de har været straffet osv. osv.

Samme Maj-Britt Sundin står for en hjemmeside, som bl.a. indeholder en database på ca. 76.000 personer med tilknytning til Jämshög og Kyrkhult sogne. For at få adgang til denne database skal man være medlem og betale 75 sv.kr. om året. Jeg indmeldte mig og har fået fuld valuta for pengene. Nærmest af nysgerrighed slog jeg op på en af mine aner, som viste sig at have flere børn, end jeg havde noteret, som følge deraf flere efterkommere. Det gav blod på tanden, og jeg besluttede at undersøge hver eneste af mine aner fra sognet. Projektet blev noget større, end jeg havde forudset, og jeg var flere gange ved at stoppe, men nysgerrigheden fik mig til at fortsætte. Jeg er nu nået til min ane nr. 170 & 171, som jeg troede, at jeg hurtig blev færdig med, idet jeg kun havde noteret to børn, og den ene, nr. 85, havde jeg jo allerede. Det viste sig, at nr. 170 havde været gift 3 gange, havde 8 børn, som så igen havde flere børn, den ene ikke mindre end 14. Jeg har registreret 1288 efterkommere. Hos en anden ane, nr. 166, har jeg noteret 2194 efterkommere. Min database indeholder på nuværende tidspunkt tæt på 14.000 personer, og jeg er kun nået til ane nr. 170 & 171. Min ældste svenske ane er nr. 1484, så der er lang vej endnu.

Der er gået sport i min eftersøgning, så selv om det til tider er træls, så er jeg stædig og nysgerrig, men samtidig melder tanken sig: Hvad vil jeg bruge det til? Det har jeg ikke taget stilling til endnu, så foreløbig registrer jeg alt, hvad jeg kan finde om nære og fjernere slægtninge. I databasen er der bemærkninger til mange af personerne. Nogle har gjort sig bemærket inden for sportens verden, nogle inden for politik og foreningsarbejde. En del er emigreret til Amerika. En efterkommer derfra kom på besøg i forfædrenes hjemby Jämshög. Hun var organist og fik lov at spille på orglet i Jämshög kirke. Det kom der en avisartikel ud af. Nogle rejste til Amerika men returnerede efter få år til hjembyen. Slægten tæller flere kendte personer, bl.a. forfatteren Harry Martinsson, f. 6 maj 1904, som fik nobelpris i litteratur i 1974. Jeg har aner fælles med ham både på hans mødrene og fædrene side. En anden forfatter Sven Edvin Salje, f. 15 februar 1914, skrev romanen om Loväng-slægten, som er filmet på Lovängsgården, der ligger i nærheden af Boafalls Backe ved Jämshög. En

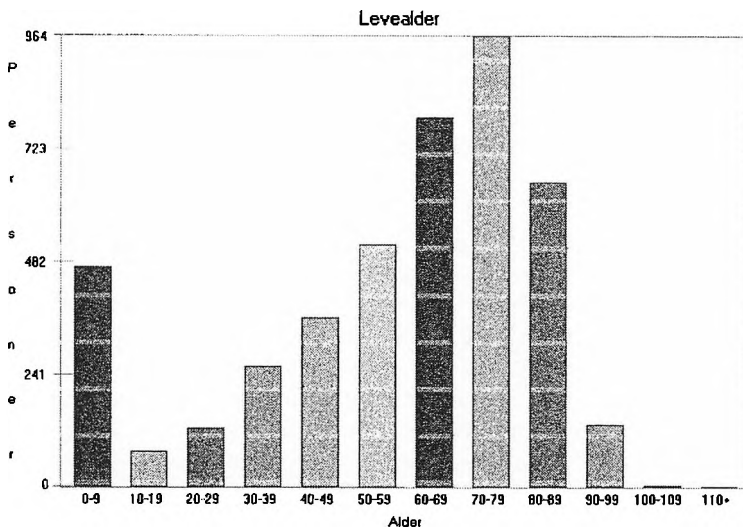
tredje forfatter er John Björkhem, f. 20. juli 1910, som også var parapsykolog og en stor begavelse. Harry Brandelius var popsanger og fik sit gennembrud i 1938 med sømandsvalsens "Han hade seglat för om masten". Han har siden været en af Sveriges mest folkekære artister med melodier som "Barndomshemmet", "Med en enkel tulipan" og ikke mindst Martin Nilssons "Nordsjön". Brandelius har turneret flittigt og medvirket i 4 film samt i TV.

Den største del af slægten har ikke gjort sig bemærket på nogen måde, men har været ganske almindelige bønder og håndværkere, som har arbejdet hårdt for at opretholde livet. Under arbejdet med at finde mine slægtninge, farer der mange tanker rundt i hovedet. Man prøver at forestille sig, hvordan deres liv har været. De, der er født på omtrent samme tid som min farmor, har måske kendt hende, ja det har i hvert fald helt sikkert nogle af dem. De har måske gået i skole sammen, leget sammen, gået til præst sammen og måske flirtet lidt med hinanden.

Udvalget af navne synes ikke at have været stort, idet der er utrolig mange, der bærer det samme navn som f.eks. Elna, Sissa, Per, Sven. Mit eget navn Karna, som der ikke findes så mange af her i landet, forekommer ikke mindre end 269 gange i min slægt indtil ane nr. 170, og jeg finder sikkert flere. Kombinationen Karna Persdotter eller Karna Svensdotter ses ofte. I det hele taget er der mange ens navne.

Sven Svensson kan være lidt af et mareridt. Næsten alle med navnet Sven har en søn, der hedder Sven Svensson, som, når jeg atter og atter støder på dette navn, får mig til at udbryde: Nej, ikke igen. Når så en datter af en Sven Svensson gifter sig med en Sven Svensson, som måske også er søn af en Sven Svensson, ja så er forvirringen stor.

Når jeg finder en Sven Svensson og andre ens navne, må jeg derfor omhyggeligt granske hver eneste af dem, jeg allerede har registreret for at være sikker på, at jeg ikke allerede har ham i min database. Jeg har også bemærket, at mange børn født i første halvdel af 1900-tallet har 3-4 fornavne

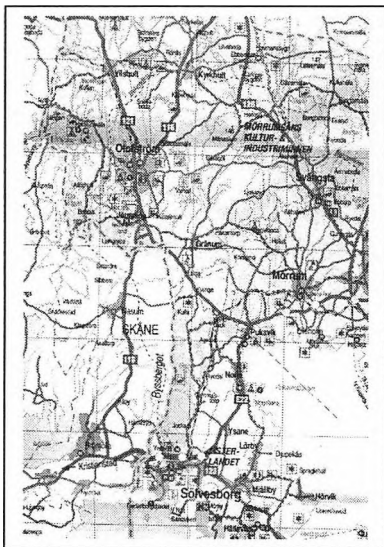

Jeg har også prøvet at lave lidt statistik over slægten, idet jeg bemærkede, at mange blev gift i december måned, en del endda i juledagene. Statistikken viser da også, at det er tilfældet. Den næst hyppigste måned er juni, derefter november. Januar og marts er de hyppigste fødselsmåneder, skarpt efterfulgt af november og december. Flest dødsfald skete i april måned, med næsten lige så mange i vinter- og forårsmånederne. Af ovenstående graf ses, at flere af mine slægtninge blev ret gamle, en enkelt over 100 år, og det var jo ret sjældent på den tid, det drejer sig om, hvor gennemsnitsalderen var lavere, end den er i dag. Dødeligheden blandt spædbørn var også stor.

En slægtning var modist og drev sin hatteforretning først i Kyrkhult, senere i Olofström. Som 95-årig besluttede hun at afhænde forretningen. Samme dame fungerede som gymnastiklærer til hun var 92 år gammel.

Spørgsmålet melder sig, kan man stole på oplysningerne i databasen? Om jeg så bliver 100 år, vil det være umuligt at kontrollere alle data i kirkebøger, husförhörslängder o.lign., men jeg har dog tillid til, at de er så rigtige, som de kan være. Når jeg er færdig med at registrere alle min slægtninge fra databasen, vil jeg måske gå lidt videre med en eller to aner, som jeg finder særlig interessante, og hvor det er muligt at finde yderligere om deres liv og levned. Der er noget for mine efterkommere at gå i gang med, for man bliver jo aldrig færdig, der er altid noget at arbejde videre på, både personligt og lokalhistorisk.

Mit håb er, at en eller flere i min slægt vil fortsætte det arbejde, jeg har påbegyndt og føre de to slægtsbøger, som jeg allerede har skrevet, videre med nye oplysninger om slægten, nemlig " Jeg søgte - og jeg fandt mine rødder. Del 1: Her er min fars slægt, 2003, Del 2: Her er min mors slægt, 2004".

*Kortet viser det område
i Blekinge
(Jämshög sogn),
hvorfra farmor og
hendes slægt stammer.*

Hvad man kan støde på!

af Sonja Salling

For nogle måneder siden ringede min datter fra Tårnbæk og fortalte om nogle bøger, som hun og hendes mand havde fundet ved oprydning i huset (købt for ca. 12 år siden). 15 stk. smukt håndskrevne bøger fra Thoreby sogn på Lolland.

FT. 1787 - 1801 - 1834

Fødsel/dåb 1711-1800

Vielser 1750-1891

Døde 1793-1891

Thorebys gårdes personhistorie (41 gårde)

Sundby færgævæsens historie (med alle færgemænds navne) 1809-1867

Christian IX's bros tilblivelse

Det var skrevet af J.Jørgensen, cand.mag. fhv. adjunkt. Den sidste af bøgerne var dateret 1943.

Jeg blev spurgt om, hvad de skulle stille op med bøgerne, og jeg fik dem hjem for at prøve at placere dem. Jeg læste dem. Det var meget interessant læsning.

Men hvem var J. Jørgensen? Jeg kontaktede Jesper Smith på Toreby lokalarkiv. Han var meget interesseret i bøgerne. Samtidig henviste han mig til en lokal beboer - Kjeld Snedker - der er over 90 år. "Hvad han ikke ved om Toreby, er der ingen, der ved."

Jeg ringede ham op, og hvad skete? Det viste sig at Jørgen Jørgensen var Kjeld Snedkers fars fætter. Så jeg behøvede kun at lytte og stille nogle enkelte spørgsmål, så fik jeg en hel masse oplysninger fra Kjeld Snedkers egen familiekrønike, og jeg blev lovet mere skriftligt.

Konklusionen er, at både Jørgen Jørgensen og Kjeld Snedker har gjort et stort arbejde for at bevare Thoreby sogns historie.

Jørgen Jørgensen er født på Isakstedet i Sundby 14/61874. Han døde 20/11 1949. Han boede i Charlottenlund og var adjunkt på et københavnsk gymnasium.

Fra arkivet har jeg fået oplyst, at han i 1943 udgav en unik ordbog: "Lollandsk Ordbog (Thoreby-Målet)" (Schulzs forlag) - bogen var nr. 5 i serie A fra Udvalget for folkemåls publikationer (Copyright 1943 by "Universitets-Jubilæets Danske Samfund" Copenhagen - 1943 - Denne ordbog findes på større biblioteker.

Derudover har han skrevet artikler i "Lolland-Falsters Historiske Samfunds Årbøger":

1913 s. 98-101

1923 s. 116-123

1930 -1943 (dele af ordbogen er optrykt i disse årgange)

1933 s. 183-184

1951 s. 376-386

1952 s. 1-36

1953 s. 157-180

Nu er bøgerne hentet af Otto Sørensen - en frivillig medarbejder ved arkivet. Han er pensioneret lærer og bosat i Nagelsti v/Toreby. Bøgerne kommer først til Kjeld Snedker til gennemlæsning, før de bliver tilgængelige på Toreby lokalarkiv.

Årsberetning 2005-06

Ved Kit Bisgård

Vores generalforsamling fandt sted på Kildegården **tirsdag d. 10. maj**. Den forløb ganske fredeligt. Der var ingen forandring i bestyrelsen. Efter pausen fortalte årsskriftets forfattere lidt om deres artikler.

Tirsdag d. 13. september havde vi besøg af Karsten Skjold Petersen, museumsinspektør ved Tøjhusmuseet. Vi kom først i gang efter mere end tyve minutters venten, da ingen blandt personalet vidste, at den ledning, der skulle bruges til den nymodens pc-projektor skulle vendes den anden vej, før den virkede. Det var imidlertid værd at vente på foredraget, idet Karsten Skjold Petersen ikke blot udviste en imponerende viden om geworbne krigskarle, men også kom ind på mange andre facetter af soldaterlivet i gammel tid, så han med sin inspirerende fortælle måde holdt os i ånde til langt ud på aftenen.

Tirsdag d. 11. oktober kom vores gode bekendt, Erik Kann, for at fortælle os om nyere arkivalier, og som sædvanlig på en fornøjelig og lærerig måde. Skiftearkiver er således tilgængelige indtil 1955. I Justitsministeriets arkiv på Rigsarkivet kan man finde ansøgninger om navneforandring (75 års tilgængelighed). Han gjorde opmærksom på et utal af andre arkivalier, som man måske ikke lige tænker på.

Tirsdag d. 8. november kom Gerda Bonderup fra Århus Universitet for at fortælle om koppevaccination. Hun fortalte meget levende først om de store epidemier fra middelalderen og frem og derefter om kopperne, der ca. hvert femte år dræbte en stor del af børnene. Det var spændende at høre om folks mistro, da koppevaccinationen begyndte i Danmark omkring 1802. De første adskillige år var der vaccination i f. eks. København ca. hver niende dag, da de indpodede kopper slog ud ca. ni dage efter indpodningen, og man brugte så materien fra disse kopper til vaccination af de børn, der den dag mødte op for at blive vaccineret.

Tirsdag d. 6. december. Der havde meldt sig 15 deltagere til vores julehyggeaften. Vi blev da også præcis 15 og havde en vældig hyggelig aften, hvor snakken medlemmerne imellem gik meget livligt, mens vi nød Kamas hjemmelavede æbleskiver samt gløgg. Niels-Bjarne læste et morsomt digt af Benny Andersen op, der gik ud på, at vi i virkeligheden var svenskere og svenskerne vistnok danskere. Jeg gav en enmandssketch med 4 familiemedlemmer, der ikke kan puste et lys ud. Elly Vangslev sad over for mig, og i vores samtale gik det op for os, at vi var temmelig meget i familie med hinanden, idet et par af mine tipoldeforældre var hendes tiptipoldeforældre. Enhver slægtsforsker kan sætte sig ind i, hvor stor begejstring en sådan opdagelse vækker.

Tirsdag den 10 januar. Vores egen aften, hvor man kunne fortælle om sin slægtsforskning. Der var mange spændende indlæg før vores pause, og bagefter summede det af ivrig snak hele vejen rundt om bordet.

Tirsdag den 7. februar kom journalist Rolf Dorset for at bevise, at H. C. Andersen var søn af kong Christian VIII og en komtesse. Jeg tror, at mange af tilhørerne troede på beviserne, mens resten var imod. Jeg hører til de sidste, og det er derfor min mening, der fremføres her. Jeg mener, at intet af det, der blev sagt, var bevis for noget som helst. Ydermere nedgjorde foredragsholderen H. C. Andersen under hele foredraget.

Tirsdag den 7. marts havde vi besøg af Johnny Wøllekær fra Odense Stadsarkiv. Det var en yngre, dynamisk mand, der meget livligt fortalte om fattighjælpen i Danmark gennem tiderne og til sidst indviede os i de arkivalier, vi kunne benytte for at finde noget om vores egne fattige aner. En vældig god aften.

Vi er heldigvis så mange til de fleste møder, at vi ofte godt kunne bruge et større lokale, men det går da. Nu er vi 93 medlemmer, heraf 10 par.

Vi havde den sorg, at vores bestyrelsesmedlem, Leif Hjetting, døde meget pludseligt i november. Han var fornøjelig ved bestyrelsesmøderne og tog sin tårn med arbejdet. Vi vil savne ham.

Vores suppleant Ole Sylvester– Nielsen er derefter indtrådt i bestyrelsen.

SSF har som sædvanlig afholdt slægtshistorisk weekend på Nørgaards Højskole i weekenden før efterårsferien. Denne gang var emnet: Med uniform eller emblem. Der havde ikke meldt sig nær så mange som normalt. Mon emnet har skræmt? Vi ved det ikke, men der var imidlertid mange gode foredrag, og samværet mellem slægtsforskere betyder jo også noget. I dette efterår holdes SSF's kursus en uge før efterårsferien efter mange deltageres anmodning, da det er for sent at tage på en uges ferie, når efterårsferiens første weekend bruges til kurset. Vi vil fejre vores 25 års jubilæum i forbindelse med det. Der skal således være festmiddag lørdag aften. Det overordnede emne i år er slægtsbøger. Vi skal høre om de mange måder, man kan lave en sådan på.

Vores formand, Elsebeth Ib døde ulykkeligvis i foråret. Hun havde det ellers fint, holdt således bestyrelsesmøde midt i marts i fin form, men desværre brød hendes kræftsygdom ud igen kort tid efter, og nu var der intet at gøre. Hun blev 56 år.

Den ene redaktør af vores årsskrift, Henning Kiilerich, har desværre været alvorligt syg, så han har ikke i år kunnet medvirke ved udarbejdelsen af årsskriftet. Vi ønsker snarlig god bedring. Årsskriftet kommer af samme grund i det format, vi havde de allerførste år, nemlig A5 format. Det vil hos den nye bogtrykker blive dobbelt så dyrt, hvis vi bibeholder det "skæve" format. For fremtiden vil vi bringe årsskriftet i det nye format.

Til sidst en tak for det store arbejde Karna har ydet som redaktør af vores årsskrift. Ligeledes tak til Jens V. Olsen for arbejdet med vores hjemmeside.

Bestyrelsen for Roskildeegnens Slægtsforskerforening

Kit Bisgård, formand, Åstoftens 14, Svogerslev, 4000 Roskilde,
tlf. 4638 3514.

E-mail: Bisgaard@RoskildeSlaegt.dk

Flemming Molin, kasserer, Dronning Ingeborgs Vej 1,
4000 Roskilde, tlf. 4635 3118.

E-mail: Molin@RoskildeSlaegt.dk

Karna Hansen, sekretær, Æblehaven 106 st.th., 4000 Roskilde,
tlf. 4636 1056.

E-mail: Karna@RoskildeSlaegt.dk

Niels-Bjarne Kristensen, Dronning Sofiesvej 22,
4000 Roskilde,
tlf. 4635 3773.

E-mail: Niels-Bjarne@RoskildeSlaegt.dk

Ole Sylvester-Nielsen, Skovlyst 75 A, Himmelev
4000 Roskilde
tlf. 4675 3076.

E-mail: Ole.Sylvester@RoskildeSlaegt.dk

Foreningens hjemmeside på Internettet:

<http://RoskildeSlaegt.dk>

Herold

ISBN 87-89165-15-2

ISSN 0904-1417